בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פליליים

ע"פ 5585/15

לפני:	כבוד השופט י' דנציגר כבוד השופט ע' פוגלמן כבוד השופט מ' מזוז
המערער:	פלוני
	נ ג ד
המשיבה:	מדינת ישראל
	ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 16.3.2015 ועל גזר דינו של בית המשפט מיום 6.7.2015 בתפ"ח 15827-06-13 (סגן הנשיא, השופט מ' פינקלשטיין והשופטים ל' ברודי ו-ר' אמיר)
תאריך הישיבה:	ח' באייר התשע"ו (16.5.2016)
בשם המערער:	עו"ד רויטל (טלי) גוטליב
בשם המשיבה:	עו"ד דפנה פינקלשטיין

ספרות:

לימור עציוני, גילוי עריות - ההיבט המשפטי של התופעה מנקודת מבטן של נשים בגירות קרבנות בילדות (תשס"ט)

חקיקה שאוזכרה:

חוק העונשין, תשל"ז-1977: סע' 192, 350, 351(א), 351(ג)(2), 368ב(א), ה'

חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955: סע' 11

מיני-רציו:

* אף אם התנהגות של מתלוננת בעבירות מין עלולה להיראות לא הגיונית ורציונאלית, יש לנקוט משנה זהירות בבואנו לבחון התנהגות זו בחוכמה שלאחר מעשה; בכבישת עדות מצד נפגעי תקיפה מינית, כשלעצמה, אין כדי לפגוע במהימנות העדות. בפרט כשמדובר בעבירות מין שבוצעו בקטינים בתוך המשפחה; אף המעשים הזוועתיים ביותר צריכים להשתלב במתחם הענישה וברף הענישה המקובל.

* דיון פלילי – ערעור – אי-התערבות בממצאים עובדתיים

* ראיות – עדות – קורבן עבירת מין

nevo.co.il

* ראיות – עדות – מהימנות

* עונשין – ענישה – עבירות מין במשפחה

* עונשין – ענישה – אחדות הענישה

.

המערער הורשע בביהמ"ש המחוזי בביצוע עבירות מין ואלימות רבות בבנותיו לאורך תקופה ארוכה, ונגזרו עליו 28 שנות מאסר בפועל. הערעור הוא על הכרעת הדין ועל גזר הדין.

.

ביהמ"ש העליון דחה את הערעור על הכרעת הדין וקיבל את הערעור על גזר הדין:

ערכאת הערעור נוטה שלא להתערב בממצאי העובדה והמהימנות של הערכאה הדיונית. הטעם העיקרי לכך הוא היתרון המובנה שיש לערכאה הדיונית על פני ערכאת הערעור, הנעוץ בכך שהיא זו ששמעה והתרשמה ישירות מהעדים וצללה לנבכי הראיות והמסמכים שהובאו לפניה. הלכה זו מקבלת משנה תוקף בכל הנוגע לעדויות הנוגעות לעבירות מין, ובייחוד כאלה המתרחשות בתוך התא המשפחתי.

לצד הכלל האמור פותחו בפסיקה שלושה חריגים – מקרים בהם הממצאים מתבססים על ראיות בכתב ולא על הופעת עדים; מקרים בהם ממצאי הערכאה הדיונית מתבססים על שיקולים שבהגיון; ומקרים בהם נפלו טעויות מהותיות בהערכת המהימנות של העדויות ע"י הערכאה הדיונית.

עיקר טענות המערער מופנות כנגד התרשמות ביהמ"ש המחוזי מהמתלוננות וקבלתו את גרסאותיהן. בעשותו כן, מבקש המערער כי בימ"ש זה יפעיל את החריג השלישי להלכת אי-ההתערבות. ואולם, לא נמצאו בקביעות ביהמ"ש המחוזי פגם היורד לשורשו של עניין או התעלמות מגורמים רלבנטיים, המצדיקים את התערבות ביהמ"ש העליון. נמצא כי הכרעת דינו המפורטת של ביהמ"ש משכנעת ומנומקת כדבעי, כך שההצדקות הניצבות בבסיס הלכת אי-ההתערבות מתקיימות במלואן.

בתוך כך יוזכר כי אין לבחון בדיעבד חוסר "סבירות" בהתנהגותה של מתלוננת בעבירות מין, ולהסיק מכך כי היא איננה דוברת אמת. אף אם התנהגות מסוימת של מתלוננת עלולה להיראות לא הגיונית ולא רציונאלית, יש לנקוט משנה זהירות בבואנו לבחון התנהגות זו בחוכמה שלאחר מעשה. משכך, אין לקבל את טענות המערער אודות האופן בו התנהגות כזו או אחרת של המתלוננת "אינה מתיישבת עם היותה קורבן". יוער, כי לגופו של עניין סיפקה המתלוננת תשובות מתקבלות על הדעת להתנהגויותיה.

בכבישת עדות מצד נפגעי תקיפה מינית, כשלעצמה, אין כדי לפגוע במהימנות העדות. ההסברים לכבישת העדות יכולים להיות ומגוונים, ואין זה חריג כי כבישת עדות בכגון דא תימשך שנים רבות. הדברים נכונים ביתר שאת לגבי עבירות מין שבוצעו בקטינים, ובפרט במקרים בהם אחד מבני המשפחה ניצל את החממה המשפחתית והשתמש בקטין לסיפוק צרכיו המיניים המעוותים. במקרה דנא הסבירו המתלוננות את שתיקתן ואת השיהוי בהגשת התלונה, ויש לדחות הטענה אודות כבישת עדותן.

אם כן, לא נמצאה הצדקה להתערב בהכרעת דינו של ביהמ"ש המחוזי. אשר לעונש. אין, ולא יכול להיות, צל צילו של ספק כי יש לגזור על המערער עונש חמור, שיש בו כדי להלום את חומרת מעשיו ותוצאתם הקשה ואף להעביר מסר ברור וחד כי כל מי שמנצל את חולשתם ופגיעותם של קטינים ייענש על כך בחומרה. ראוי הוא, וראויים אחרים שכמותו, לשבת שנים ארוכות מאד מאחורי סורג ובריח.

עם זאת, עודנו מחויבים לעקרון אחידות הענישה. אף המעשים הזוועתיים ביותר צריכים להשתלב במתחם הענישה וברף הענישה המקובל. הענישה אמנם איננה מתמטית, ולרוב ערכאת הערעור נוטה שלא להתערב בעונש שהטילה הערכאה הדיונית. אעפ"כ, גם השפל שבפושעים זכאי לכך שעונשו לא

יסטה במידה חריגה מהענישה הידועה והמוכרת. לאחר עיון במדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים, נמצא מקום להקלה מסוימת בעונש המאסר בפועל שהוטל על המערער, ולהעמידו על 25 שנים.

פסק-דין

השופט י' דנציגר:

לפנינו ערעור על הכרעת דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (סגן הנשיא, השופט מ' פינקלשטיין והשופטים ל' ברודי ו-ר' אמיר) בתפ"ח 15827-06-13 מיום 16.3.2015, ועל גזר דינו של בית המשפט מיום 6.7.2015.

במסגרת הכרעת הדין, הורשע המערער – בגין שמונה אישומים שונים – בעבירה של אינוס בת משפחה שהיא קטינה לפי סעיף 351(א) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק) (ריבוי עבירות); מעשה סדום בבת משפחה שהיא קטינה לפי סעיף 351(א) לחוק (ריבוי עבירות); גרם מעשה סדום בבת משפחה שהיא קטינה לפי סעיף 351(א) יחד עם סעיף 350 לחוק (ריבוי עבירות); מעשה מגונה בבת משפחה שהיא קטינה לפי סעיף 351(ג)(2) לחוק (ריבוי עבירות); גרם מעשה מגונה בבת משפחה שהיא קטינה לפי סעיף 351(ג)(2) ביחד עם סעיף 350 לחוק (ריבוי עבירות); איומים לפי סעיף 192 לחוק (ריבוי עבירות); ותקיפת קטין על ידי אחראי לפי סעיף 368ב(א) לחוק (ריבוי עבירות).

במסגרת גזר הדין, הושתו על המערער עונש מאסר בפועל של 28 שנים, החל ממעצרו; מאסר על תנאי למשך 12 חודשים, והמערער לא יישא בעונש זה אלא אם כן יעבור בתוך שלוש שנים מיום שחרורו עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק, או עבירת אלימות מסוג פשע; מאסר על תנאי למשך שישה חודשים, והמערער לא יישא בעונש זה אלא אם כן יעבור בתוך שלוש שנים מיום שחרורו עבירת אלימות מסוג עוון, לרבות איומים; ופיצוי לשתי בנותיו (להלן: המתלוננות), של 200,000 ש"ח לכל אחת מהן.

תמצית כתב האישום

1. ביום 9.6.2013 הוגש נגד המערער כתב אישום. לפי המפורט בחלק הכללי של כתב האישום, המערער הוא אביהן של א' (ילידת 1996) ו-ל' (ילידת 2001). בשנים 2007-2012 התגורר המערער עם אשתו (וכיום גרושתו) ט' (להלן: האם או: ט'), בנותיו הקטינות ובנו, בביתם.

2. כתב האישום מחזיק שמונה אישומים: בארבעת האישומים הראשונים מיוחסות למערער עבירות מין שבוצעו ב-א' בארבע תקופות שונות: בקיץ 2007 (האישום הראשון); בין קיץ 2007 לקיץ 2008 (האישום השני); בין קיץ 2008 ועד לשנת 2011 (האישום השלישי); ובין שנת 2011 עד למחצית שנת 2012 (האישום הרביעי). לפי המתואר באישומים אלו, במספר רב של הזדמנויות, בבית, ביצע המערער ב-א' עבירות מין. בין היתר, החדיר את איבר מינו לאיבר מינה; החדיר את אצבעותיו לאיבר מינה; נגע בה בכל חלקי גופה; נישק את חזה; והביאה לגעת ולשפשף את איבר מינו. עוד איים המערער על א' כי לא תספר אודות המעשים המיניים שביצע בה פן יפגע באחותה. במעשיו אלו, בעל המערער קטינה – שהיא בת משפחתו ותחת אחריותו – שלא בהסכמתה; ביצע בה מעשים מגונים, שלא בהסכמתה; גרם לה לבצע בו מעשים מגונים; ואיים עליה.

באישומים החמישי עד השביעי מיוחסות למערער עבירות מין שבוצעו ב-ל' בשלוש תקופות שונות: בתקופה המאוחרת לאוגוסט 2010 (האישום החמישי); במחצית שנת 2012 (האישום השישי); ובספטמבר 2012 (האישום השביעי). לפי המתואר באישומים אלו, במספר רב של הזדמנויות, ביצע המערער ב-ל' עבירות מין. בין היתר, החדיר את אצבעותיו לאיבר מינה ולפי הטבעת שלה; החדיר את אצבעותיה של ל' לפי הטבעת שלו; ליטף אותה בכל חלקי גופה; והביאה לגעת באיבר מינו ולשפשפו. עוד איים המערער על ל' שלא תספר על התרחשות המקרים, פן יפגע בכלבת הבית היקרה לליבה. במעשיו אלו, בעל המערער קטינה – שהיא בת משפחתו ותחת אחריותו – שלא בהסכמתה; ביצע בה מעשי סדום ומעשים מגונים, שלא בהסכמתה; גרם לה לבצע בו מעשים מגונים ומעשי סדום; ואיים עליה.

באישום השמיני מיוחסות למערער עבירות אלימות שבוצעו בשתי המתלוננות. בין היתר, בהזדמנות אחת הדף קדימה את הכורסה עליה ישבה ל', אשר נפלה על פניה, וכתוצאה מכך פניה האדימו והיא חשה כאב עז באפה. עוד היכה אותה המערער בידה עד שהאדימה ובהזדמנות אחרת היכה אותה בעורפה. בהזדמנויות נוספות, היכה המערער את א' בגבה ובכתפה וגרם לה לסימן אדום ולמכאוב. במעשיו אלו, תקף המערער קטינים וחסרי ישע עליהם הוא אחראי וגרם להם חבלה של ממש.

הכרעת הדין

3. בית המשפט המחוזי הרשיע את המערער, לאחר שמיעת ראיות, בכל העבירות שיוחסו לו בכתב האישום, למעט עבירה אחת של מעשה מגונה, ביחס לכך שהמערער

נטל את ידה של א' והניחה על איבר מינו מעל הבגדים, באישום הראשון; ועבירת תקיפת קטין על ידי אחראי, בכל הנוגע לפגיעה הפיזית ב-א' שבאישום השמיני.

4. הכרעת הדין נשענה בראש ובראשונה על עדותה של א', אשר העידה לפני בית המשפט המחוזי; ועל התמליל וההקלטה של חקירתה של ל' בידי הגב' לירון רמלר (להלן: חוקרת הילדים). חוקרת הילדים אסרה על ל' – שהייתה בת פחות מ-14 שנים – להעיד לפני בית המשפט, והעידה בעצמה בנוגע לחקירתה את ל'. משכך, סקר בית המשפט בהרחבה יתרה את תיאור המעשים מפי כל אחת מהמתלוננות. בית המשפט מצא את המתלוננות מהימנות ואת גרסאותיהן אמינות, על אף טענות המערער בדבר מערכת היחסים הסבוכה והקשה בין בני המשפחה – ובפרט בינו לבין ט' – כמניע האמיתי להגשת התלונה. בית המשפט אף מנה מספר חיזוקים לעדותה של א', וכן ראיות המסייעות לגרסתה של ל', כנדרש לפי סעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955 (להלן: החוק להגנת ילדים).

5. עוד נדרש בית המשפט המחוזי לטענות המערער בדבר כבישת התלונות על ידי המתלוננות ונסיבות חשיפת הפגיעה המינית בהן. בתוך כך, קיבל בית המשפט את הסברה של א', כי הגשת התלונה התרחשה בנקודת שבר מבחינתה, עת נודע לה דבר הפגיעה של המערער באחותה. עד לאותו מועד היא לא הגישה תלונה נגד המערער כיוון שרצתה להמשיך בשגרת חייה וחששה מאיומיו לפגוע באחותה.

6. ביחס לגרסתו של המערער – אשר כפר כפירה "בלתי מסויגת" בכל המעשים שיוחסו לו בכתב האישום – קבע בית המשפט המחוזי כי התרשם שהמערער אינו מספר את האמת וכי מסר "גרסה פתלתלה וחיוורת לעומת גרסאותיהן המוצקות, האותנטיות והמרשימות של בנותיו, הנתמכות בראיות נוספות". בתוך כך, דחה בית המשפט את טענת המערער ל"עלילת זדון" שנרקמה על ידי האם על רקע סכסוך עימו. בית המשפט הכיר בכך שאכן מדובר בסכסוך "מר, כואב ורווי יצרים", ששיאו ב"אירוע הדריסה" שהתרחש בשנת 2012, בו פגעה האם במערער שעה שהסיעה את רכבם לאחור. לאחר אירוע זה, לא שב המערער להתגורר עם המשפחה. עם זאת, שלל בית המשפט מכל וכל כי האם היא שעומדת מאחורי התלונה שהוגשה, וקבע כי אין זה מתקבל על הדעת כי תפגע בצורה הרסנית כל כך בשתי בנותיה האהובות, אך ורק עקב שנאתה למערער. עוד הטעים בית המשפט ביחס לאירוע הדריסה: כי התיק נגד ט' נסגר מחוסר אשמה; כי גרסתו של המערער בקשר לאירוע "מעוררת תמיהות רבות"; וכי הוא אינו נדרש להכריע בקשר למה שהתרחש באירוע זה.

גזר הדין

7. בפתח דבריו, תיאר בית המשפט המחוזי את תסקיר נפגעות העבירה שהוגש בעניינם של המתלוננות. ביחס לדינמיקה של היחסים בין המערער לבני משפחתו, נקבע, בין השאר, כי התנהגותו התאפיינה בהשלטת טרור, הצרת צעדים ונקיטת אלימות כלכלית, פיזית ומינית כלפי המתלוננות. ביחס ל-א', נקבע בתסקיר כי "חייה צבועים בצבע פגיעות ובאווירת הכאוס הרגשי שאפפו אותה מיום שהיא זוכרת עצמה". היא רואה את עצמה "כילדה הורית", וככל הנראה כך הצליחה ליזום שיחה עם אחותה, במהלכה נחשפה הפגיעה בשתיהן. א' נושאת בתוכה זיכרונות קשים, והיא חוותה תחושות גועל, כאב והשפלה. היא התרחקה מחברותיה עקב אי-יכולת לתת אמון בזולת והצורך שלה להימנע מחשיפה. קיימת אצלה תחושת אימה שמלווה אותה עד היום, וכן העדר חלומות על העתיד וחוויית "מחנק" בסיטואציות מסוימות. ל' תוארה בתסקיר כנערה רגישה, אשר חוותה אימה מצד המערער במקום תחושות רוך וביטחון, כמצופה מאב. ל' אף חוותה קשיים הקשורים להתייחסות לגופה ולבני המין השני. עוד נקבע בתסקיר, כי המשפחה כולה סבלה מהתנהגותו האלימה של המערער.

8. בטיעוניה לעונש, עמדה המשיבה על עבירות המין הרבות של המערער, שבוצעו בתדירות גבוהה ולאורך שנים, וטענה כי הן מצויות "ברף הגבוה" של עבירות המין: קורבנות העבירה הן בנותיו הביולוגיות, שהיו רכות בשנים; העבירות היו מתוכננות – במובן זה שהמערער יצר את התנאים שיאפשרו לו לבצע את זממו – והן הסבו למתלוננות כאב פיזי. עוד ציינה המשיבה, כי לאורך כל הדרך טען המערער לחפותו ולפיכך התנהל הליך הוכחות. בסיכומו של דבר, עתרה המשיבה להטלת עונש מאסר בפועל שינוע בין 25 ל-30 שנים; וטענה כי מלבד העדר עבר פלילי – שנוכח הנסיבות, משקלו מזערי ביותר – אין נסיבות לקולא.

מנגד, עמד המערער על חפותו ואמר כי הוא חש חמלה כלפי בנותיו, בהן נעשה לטענתו שימוש ציני על ידי גרושתו, שהביא להגשת תלונת שווא נגדו. משכך, עתרה באת-כוח המערער לכך שהדין ייגזר "בהתאם למידת הדין" וביקשה שלא להוסיף ולטעון לעניין העונש. לצד זאת, הביא המערער מספר עדי אופי, בין השאר, את שתי אחיותיו.

9. בקביעת מתחם העונש ההולם, הטעים בית המשפט המחוזי כי עבירת גילוי עריות היא אחת העבירות הקשות והשפלות ביותר, תוך שהפנה לפסיקה רלבנטית. ביחס לנסיבות ביצוע העבירה, צויין כי המערער ביצע שורה של עבירות חמורות בשתי

בנותיו הביולוגיות, שהיו רכות בשנים, ולאורך תקופה שנמשכה בסביבות חמש שנים בעניינה של א', וכשנתיים בעניינה של ל'. מעשיו התאפשרו גם כתוצאה מהאיומים שהשמיע כלפי המתלוננות, ובדרך זו השיג המערער את שתיקתן וסלל את הדרך לפגיעה בהן לאורך תקופה ארוכה. האימה מפני המערער הייתה כה משתקת, עד כי החשיפה התאפשרה רק לאחר שהמערער עזב את הבית, ובנסיבות שבהן חשדה א' שאחותה הקטנה נפגעה אף היא על ידי המערער. בית המשפט המשיך וקבע, כי בנסיבות העניין יש לקבוע מתחם עונש נפרד בנוגע לסדרת המעשים שבוצעו בכל אחת מהמתלוננות. לגבי עבירות המין שבוצעו ב-א' נקבע מתחם של בין 17 ל-24 שנות מאסר, ולגבי עבירות המין שבוצעו ב-ל' נקבע מתחם של בין 15 ל-22 שנות מאסר. לגבי עבירות האלימות שבוצעו ב-ל', נקבע מתחם ש"נע בין מספר חודשי מאסר" (כך במקור – י.ד.).

כנסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה, ציין בית המשפט המחוזי כי שמיעת הראיות במשפט הייתה הכרחית נוכח טענת החפות של המערער. משכך, נאלצה א' להעיד וממילא לחזור לתקופה הטראומתית בחייה. עוד צויין כי למערער אין עבר פלילי, אך לצד זאת כי מדובר באדם שפגע בבנותיו באופן חוזר ונשנה במהלך מספר שנים. לבסוף, צויינו נסיבותיו האישיות של המערער ונתונים חיוביים על אודותיו, כפי שנמסרו על ידי עדי האופי מטעמו.

בסיכומו של דבר, ציין בית המשפט המחוזי כי אמנם קבע מתחם עונש נפרד לגבי העבירות שבוצעו בכל אחת מהמתלוננות, אך כי יש מקום לגזור עונש אחד בגין כלל העבירות. זאת, כיוון שמדובר במסכת של פגיעה מינית והפעלת אלימות פיזית ומילולית במסגרת אותו תא משפחתי. אשר על כן, נגזרו על המערער עונש מאסר בפועל של 28 שנים, לצד העונשים שפורטו לעיל.

מכאן הערעור שלפנינו.

תמצית נימוקי הערעור

10. המערער טוען – באמצעות באת-כוחו, עו"ד רויטל (טלי) גוטליב – טענות רבות אשר מצדיקות, לדידו, את זיכויו או לחילופין הפחתה בעונשו. אביא את עיקרן.

11. קבוצת הטענות הראשונה של המערער, מופנית כלפי מהימנותן של המתלוננות. עיקר טענותיו בהקשר זה, סובבות סביב אותו ציר מרכזי לפיו מדובר בתלונת שווא שמקורה בסכסוך בינו לבין האם – שבמרכזו הסכם הממון ביניהם המשפיע ישירות על

מצבן הכלכלי של המתלוננות – כך שהמתלוננות שימשו "כמריונטות" בידיה. לצד טענה עיקרית זו, מבקש המערער לערער על מהימנותן של המתלוננות באמצעות מספר טענות נוספות, דוגמת הממצא הפתולוגי – בחוות דעתו של ד"ר ריקרדו נחמן (להלן: ד"ר ריקרדו) – לפיו א' "נותרה בתולה"; טענת א' לפני ד"ר נחמן אודות ביצוע מעשה סדום בגופה – לפיו המערער החדיר את אצבעותיו לפי הטבעת שלה – אשר נשללה בבדיקתו; וכן התנהגותן של המתלוננות עובר להגשת התלונה ולאחריה, ובפרט מצבן הנפשי התקין "להפליא" עם מעצרו של המערער. עוד טוען המערער לפגמים בחקירת ל' על ידי חוקרת הילדים. לטענתו, חוקרת הילדים "לא טרחה לבדוק את חקירתה הקודמת של ל'" – ביחס לאירוע הדריסה – ועל כן נמנעה מלשאול את ל' שאלות קריטיות.

קבוצת הטענות השנייה של המערער, עוסקת בשיהוי בהגשת התלונה. בעניין זה, מעלה המערער שתי טענות מרכזיות. ראשית, כי במהלך חודש ספטמבר 2012 נגבו עדויות מהמתלוננות – ביחס לאירוע הדריסה ובזמן שהאם שהתה במעצר – בהן לא מסרו דבר אודות מעשים מיניים מצידו של המערער. לטענת המערער, תיק הדריסה הינו חלק בלתי נפרד מהתיק דנן, כך שלא ניתן להתעלם כלל ועיקר מנסיבותיו של תיק זה ומהודעותיהן של המתלוננות שנגבו במסגרתו. שנית, טוען המערער ביחס לעיתוי הגשת התלונה, כי בו ביום שבו היא הוגשה, נשלח מטעמו מכתב אל האם, בו התייחס לאפשרות כי יפנה לבית המשפט לענייני משפחה על מנת להכריז על ל' כילדה "מורדת". לטענתו, מכתב זה הוא ההסבר האמיתי לעיתוי להגשת התלונה.

אשר לעונש, טוען המערער כי בית המשפט המחוזי החמיר עימו במידה ניכרת ביותר – עת הטיל עליו 28 שנות מאסר בפועל – בשים לב לפסיקת בית משפט זה במקרים דומים. עוד מטעים המערער כי ניהל כל חייו אורח חיים נורמטיבי וכי הוא נעדר עבר פלילי.

12. יוער כי לקראת תום הדיון לפנינו, שמענו את דברי המערער, אשר עמד על חפותו ואמר כי ליבו נכמר על בנותיו, אשר חייהן נהרסו נוכח האם "המטורפת" אשר אילצה אותן לספר סיפורי שקר.

13. מנגד, טוענת המשיבה – באמצעות באת-כוחה, עו"ד דפנה פינקלשטיין – כי הכרעת הדין של בית המשפט המחוזי יסודית ומפורטת, וכי היא הושתתה על ממצאי מהימנות חד משמעיים, אשר נקבעו בזהירות רבה ומתוך קשב לטענות המערער בדבר עוצמתו של הסכסוך בינו לבין האם. עוד מטעימה המשיבה את החיזוקים ואף ראיות

הסיוע שנמצאו לגרסאותיהן של המתלוננות. אשר לעונש, נטען כי הוא הולם את נסיבות המקרה ומבטא את החומרה היתרה של המעשים המיניים שביצע המערער במתלוננות מגיל צעיר, ובמשך שנים, כמו גם אווירת הפחד והטרור שהשליט בביתו.

דיון והכרעה

14. לאחר שעיינתי בהכרעת הדין ובגזר הדין, בהודעת הערעור ובמכלול הראיות, ולאחר ששמעתי את טיעוני באות-כוח הצדדים בדיון שנערך לפנינו, הגעתי למסקנה כי יש לדחות את הערעור על הכרעת הדין ולקבל את הערעור על גזר הדין, כמפורט להלן.

התערבות בממצאי עובדה של הערכאה הדיונית

15. הלכה ידועה היא, כי ערכאת הערעור נוטה שלא להתערב בממצאי העובדה והמהימנות של הערכאה הדיונית. הטעם העיקרי לכך הוא, שלערכאה הדיונית יתרון מובנה על פני ערכאת הערעור, הנעוץ בכך שהיא זו ששמעה והתרשמה ישירות מהעדים וצללה לנבכי הראיות והמסמכים שהובאו לפניה [ראו, למשל: ע"פ 9352/99 יומטוביאן נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(4) 632, 643-644 (2000); ע"פ 2202/08 פסקו נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 37 והאסמכתאות שם (7.3.2012) (להלן: עניין פסקו)]. הלכה זו מקבלת משנה תוקף בכל הנוגע לעדויות הנוגעות לעבירות מין, ובייחוד כאלה המתרחשות בתוך התא המשפחתי, כך שבמקרים רבים העדות היחידה לביצוען היא עדותה של נפגעת העבירה [ראו, למשל: ע"פ 5229/07 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 12 והאסמכתאות שם (7.8.2008); ע"פ 10586/05 בן אברהם נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 26 (5.1.2009)]. יפים לעניין זה דברים שנאמרו בע"פ 4629/09 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 33 (18.11.2009):

> "לעבירות אלה, במרבית המקרים, אין בנמצא ראיות חיצוניות או עדויות נוספות מלבד עדויותיהם של מבצע העבירה הנטענת ושל קורבנותיו, ועימות של "גרסה מול גרסה" הוא כמעט בלתי נמנע. במצב דברים זה ישנה חשיבות יתרה להתרשמותה של הערכאה הדיונית מהעדויות שנשמעו לפניה ומכאן שההלכה בדבר אי התערבותה של ערכאה הערעור בממצאיה העובדתיים של הערכאה הדיונית עומדת ביתר שאת".

16. כבר ציינתי בעבר, כי לצידו של הכלל האמור פותחו בפסיקה שלושה חריגים, המאפשרים לערכאת הערעור להתערב בקביעותיה העובדתיות של הערכאה הדיונית

[ראו, למשל: עניין פסקו, פסקה 37 והאסמכתאות שם]. עניינו של החריג הראשון במקרים בהם הממצאים מתבססים על ראיות בכתב ולא על הופעת עדים, כיוון שבמקרים אלו לערכאה הדיונית אין יתרון כלשהו על פני ערכאת הערעור [ראו, למשל: ע"פ 398/89 מנצור נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 4 לפסק דינו של השופט ג' בך (19.1.1994)]; עניינו של החריג השני במקרים בהם ממצאי הערכאה הדיונית מתבססים על שיקולים שבהגיון [ראו, למשל: ע"פ 5937/94 שאבי נ' מדינת ישראל, פ"ד מט(3) 832, 835 (1995)]; עניינו של החריג השלישי במקרים בהם נפלו טעויות מהותיות בהערכת המהימנות של העדויות על ידי הערכאה הדיונית, דוגמת התעלמות מסתירות בעדויות היורדות לשורשו של עניין או מגורמים רלבנטיים להערכת משקלן של העדויות [ראו, למשל: ע"פ 4977/92 ג'ברין נ' מדינת ישראל, פ"ד מז(2) 690, 696 (1993)].

17. עיקר טענותיו של המערער מופנות כנגד התרשמותו של בית המשפט המחוזי מהמתלוננות וקבלתו את גרסאותיהן. בעשותו כן, מבקש המערער כי בית משפט זה יפעיל את החריג השלישי להלכת אי-ההתערבות. לאחר שבחנתי את קביעותיו של בית המשפט המחוזי אל מול טענותיו של המערער, לא מצאתי פגם היורד לשורשו של עניין או התעלמות מגורמים רלבנטיים, המצדיקים את התערבותנו. סבורני, כי הכרעת דינו המפורטת של בית המשפט משכנעת ומנומקת כדבעי, כך שההצדקות הניצבות בבסיסה של הלכת אי-ההתערבות מתקיימות במלואן. אפרט עתה את הסיבות שהביאוני למסקנתי זו.

גרסת המתלוננות וטענת העלילה

18. כאמור, בית המשפט המחוזי קבע, ביחס לכל אחת מהמתלוננות בנפרד, כי הן מהימנות וכי ניתן להשתית על גרסאותיהן ממצאים עובדתיים. בית המשפט הטעים כי הגיע למסקנה זו תוך שלקח בחשבון את מערכת היחסים "הסבוכה והמורכבת" בין בני המשפחה; את אישיותה הדומיננטית של האם; ואת גילן הצעיר של המתלוננות.

ביחס לעדותה של א', ציין בית המשפט המחוזי את ההתרשמות הבלתי אמצעית ממנה; את התיאור האותנטי של המעשים; ואת הדיוק במסירת הפרטים והעדר מגמת הפללה. בית המשפט אף מצא חיזוקים לעדותה. בין היתר, מצבה הנפשי – כפי שעלה מתוך צפייה בעימות בינה לבין המערער וכן בעדותה בבית המשפט; ידיעת פרט "מוכמן" – שעלה באופן ספונטני בעימות, כתגובה על טענת המערער כי לא ראתה את איבר מינו – לפיו למערער יש כתם כהה מתחת לקפל איבר מינו, אותו כינה "נקודת חן"; וכן אישורה של האם כי המערער רכש עבור א' סבון לשטיפה אינטימית.

ביחס לחקירתה של ל' – שכזכור, תמליל וקלטת שלה הוגשו לבית המשפט המחוזי, כיוון שחוקרת הילדים אסרה על ל' להעיד – ציין בית המשפט את ההתרשמות מ-ל' על יסוד הצפייה בקלטת; ונדרש בהרחבה להתקיימותם של ארבעת הקריטריונים המקובלים המצביעים על אמיתות הגרסה של קטין. בית המשפט אף עמד על ראיות שמצא כסיוע לגרסתה של ל', כנדרש לפי סעיף 11 לחוק להגנת ילדים. בין היתר, מצבה הנפשי של ל': החל בסירובה לפגוש את המערער, עבור ביום הגשת התלונה ובעת חקירתה, וכלה בסירובה לביצוע בדיקה גופנית; ותיאורה את "נקודת החן" שעל איבר מינו של המערער, כמו גם את אמרותיו ביחס אליה.

19. מעיון בנימוקי הערעור, עולה כי טענותיו של המערער ביחס למהימנותן של המתלוננות, אינן מצביעות על סתירות או אי-דיוקים בגרסאותיהן אלא מבקשות לבסס את קיומה של עלילת שווא. המערער חוזר ומטעים את מערכת היחסים העכורה בינו לבין האם – ובכלל זה הסכסוך בכל הנוגע להסכם הממון ביניהם – כמניע האמיתי להגשת התלונה. בפרט, מצביע המערער על אירוע הדריסה – שאותו הוא אף מכנה "ניסיון רצח" מצידה של האם – המוכיח לדידו עד כמה היא איננה בוחלת באמצעים על מנת לפגוע בו. "כל שהוכח במהלך המשפט", כך נטען, הוא העובדה כי "גרושתו שונאת אותו שנאה נוראית ועזה וחפצה בהוצאתו מחייה וחיי ילדיה בכל מחיר". עוד מטעים המערער, כי על אף שלטענת המתלוננות לא סיפרו לאם על הגשת התלונה, הרי שהיא אינה דואגת להן במשך השעות הארוכות בהן שהו בתחנת המשטרה. יתרה מכך, היא אף לא הביעה תמיהה באשר להיעלמותן של המתלוננות לאחר שהן שבו מתחנת המשטרה.

20. לאחר שבחן את כלל הראיות בתיק, דחה בית המשפט המחוזי את טענת העלילה של המערער, תוך שקבע כי:

> "על אף הסכסוך המר בין ט' לנאשם [המערער – י.ד.], מסקנתי היא כי אין כל קשר בין סכסוך זה לטענת העלילה. אין זה מתקבל על דעתי שט' טוותה עלילה רבת פרטים וקשה, אליה גררה את שתי בנותיה האהובות, כל אחת מהן מחמל נפשה, על כל התוצאות והמחירים הנובעים מהגשת תלונה כגון זו, גם במישור האישי וגם במישור המשפחתי [ההדגשה אינה במקור – י.ד.]" (עמ' 143 להכרעת הדין).

סומך אני את ידי על קביעה זו של בית המשפט המחוזי. כבית המשפט, שוכנעתי אף אני כי יש לדחות מכל וכל את טענת העלילה שהעלה המערער. ראשית,

המתלוננות עצמן שללו באופן נחרץ את טענת העלילה שהועלתה לפניהן. כך לדוגמא, במקום אחד עונה א' לשאלה שנשאלה:

> "ש: עכשיו, הוא אומר שבעצם כל התלונה שלכן זה בעצם בדיוק נקמה על מה שאת מספרת עכשיו, בגלל שהוא לא רצה לשלם אז אתן תכננתן את כל זה והעללתן עליו עלילה מאוד זדונית ורעה. מה יש לך להגיד על זה?
>
> ת: שזה לא נקמה. ושזה לא קשור בכלל. שאני יודעת מה אני עברתי, והוא לא יכול להגיד לי שכל זה לא קרה בכלל, כי אני ואחותי כן חווינו את זה על הבשר שלנו, ואני כן יודעת מה אני עברתי ומה אני מרגישה ומה אני כאילו חווה, ואיזה בעיות יש לי עכשיו שאני לא יכולה אהה, להיפתח, לגברים שאני אוהבת, שאני לא יכולה לעשות דברים שבנות אחרות כן עושות בגילי, ש, שאין לי, שבחיים לא היה לי אבא שהייתי יכולה להישען עליו ולחבק אותו, ולא להתבייש בו בחברה" (עמ' 60 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 208, 212-213 ו-218).

אף ל', שללה את טענת העלילה:

> "ש: או קיי. ואם יגידו שאת הוצאת הכל כי אמא אמרה לך לספר את זה? מה תגידי?
>
> ת: אני אגיד שזה לא נכון, כי אמא לא ידעה מזה בכלל עד שלא אמרתם לה" (ת/4(1), עמ' 6).

לא זו אף זו, מעדותה של א' עולה תמונה לפיה האם היא דמות אוהבת ואכפתית, שעשתה כל שלאל ידה על מנת לגונן על ילדיה. עוד עולה, כי האם ביקשה להפריד בין הסכסוך שלה עם המערער לבין הקשר שלו עם הילדים, ועודדה אותם להיפגש עימו. כך, העידה א' כי "אימא אמרה שנעשה מה שטוב לנו, ואם אנחנו רוצים לראות אותו אז שנלך ונראה אותו, היא אף פעם לא מנעה מאיתנו ללכת לאבא" (עמ' 56 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 92 ו-122). יתרה מכך – וכפי שיפורט בהרחבה בהמשך – תהיותיה של האם כלפי ל' על כך שהיא מסרבת להיפגש עם המערער, הן שהובילו בסופו של דבר להחלטת המתלוננות להגיש את התלונה במשטרה. אשר למכתב שנשלח מטעם המערער ביום הגשת התלונה, הדגישה א' כי לא ידעה על קיומו (ראו, למשל: עמ' 89-91 לפרוטוקול); ואף הצהירה כי כלל לא ידעה על פרטי הסכם הממון בין המערער לבין האם (ראו, למשל: עמ' 59 ו-71 לפרוטוקול).

21. אף עיון בעדותה של האם לפני בית המשפט המחוזי הביאני למסקנה זהה. יחסה העמוק והאוהב לילדיה ורצונה הכן בטובתם, עובר כחוט השני לאורך דבריה. כך

לדוגמא, במקום אחד היא מצהירה כי "אין מצב כזה בעולם שאני כאמא שכל החיים שלי זה בשבילן, כל החיים שלי זה למענן, כל מה שסבלתי איתו זה כדי שהן ייצאו פרחים [...] אני אלך ואהרוס אותן ביום אחד? בשביל מה?" (עמ' 442 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 441 ו-444). האם אף העידה כי לא ידעה שהמתלוננות הגיעו לתחנת המשטרה לצורך הגשת תלונה, אלא סברה כי הן נמצאות בקניון, וכי היא עמדה בקשר טלפוני עם א' שכלל השארת הודעה בתא הקולי:

> "ת: כשאת אומרת לי איפה הייתה ל', אני שיערתי שהיא עם א', שהן בקניון, אבל, אבל התקשרתי, הלכתי, באתי מהעבודה כאילו ככה עייפה כי אני קמה בארבע בבוקר חמש בבוקר וזה העבודה שלי היא מאוד מאוד תובענית בשעות, אז אהה, הלכתי לישון. כשקמתי מהשינה, התקשרתי אליהן, אהה, מה קורה? כאילו,
>
> [...]
>
> ש: האם ב-19:30, כשאת קמה מהשינה אחרי העבודה שלך, ואת מבחינה ש[אחיהן של המתלוננות – י.ד.] וא' לא נמצאות, מה את עושה?
>
> ת: התקשרתי לא'.
>
> ש: כן?
>
> ת: לטלפון של א'. אין תשובה.
>
> [...]
>
> ת: השארתי הודעה, א' מה קורה?
>
> [...]
>
> ת: לא, אז שאלתי איפה הייתן? לא, אז באמת, אז שאלתי איפה הייתן? אני צריכה זה, אז הן אמרו לי היינו בקניון. עכשיו, כשהן נכנסו הביתה, אמרתי להן אתן בדרך? טוב, כן, יופי. כשהן נכנסו הביתה שאלתי אותן איך היה? אז הן אמרו כזה, 'בסדר', לא באות לשתף ו, ולספר איך היה ומה היה, אמרתי מה לא הבאתן כלום לא זה? אז אהה, אמרו לא, רק אכלנו, כאילו רק אהה זה" (עמ' 543-545 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 668-673).

עוד שללה האם מכל וכל כי המתלוננות ידעו על המכתב שנשלח מטעמו של המערער ביום הגשת התלונה, ואשר התקבל, לטענתה, במקום עבודתה (ראו, למשל: עמ' 438-439 ו-682-684 לפרוטוקול). יוער כי לטענת האם, אף לא מדובר היה במכתב

יחיד שנשלח מטעם המערער, אשר שלח מכתבים נוספים עוד לפני יום הגשת התלונה (ראו, למשל: עמ' 442 לפרוטוקול).

22. אף התנהגותה של האם לאחר הגשת התלונה, מחזקת את המסקנה לפיה לא ידעה עליה ואף לא על עבירות המין שביצע המערער בבנותיו. קל וחומר שלא בדתה את העבירות מליבה, תוך ששכנעה את המתלוננות לשקר כי הן התרחשו. כך, מתארת האם את האופן שבו התמוטטה כאשר שמעה כי המערער ביצע עבירות מין במתלוננות (ראו, למשל: עמ' 427-428, 435 ו-437 לפרוטוקול).

חיזוק לתגובתה ניתן אף למצוא בעדויות נוספות בתיק. כך, רנ"ג מנחם מנקדי – אשר זימן את האם למסירת עדות – העיד כי היא לא ידעה מראש את מטרת הזימון (ראו, למשל: עמ' 929 ו-931 לפרוטוקול). רס"מ דודי לוי – אשר חקר את האם – העיד כי משנמסר לה על עבירות המין בכתה "בהיסטריה" והייתה בסערת רגשות (ראו, למשל: עמ' 888 ו-894 לפרוטוקול). אף רס"מ דקלה עבודי – אשר סייעה לרס"מ לוי בעת חקירתו – התרשמה באופן חד משמעי כי האם הופתעה לשמע הדברים וכי תגובתה הייתה אותנטית (ראו, למשל: עמ' 836-837 ו-846 לפרוטוקול).

בסיכומו של דבר, בצדק קבע בית המשפט המחוזי כי מצבה הנפשי והתנהגותה של האם – ובכלל זה, יחסה לבדיקה הגופנית של א' ו-ל' – "לא רק שאינם מתיישבים עם טענת העלילה, כי אם הם מהווים אותות אמת מובהקים, המצביעים על כנות עדותה של ט' ואמינותה". בשולי הדברים אעיר, כי בית המשפט אף צדק עת קבע כי לצורך ההכרעה בעניינו של המערער, אין להידרש לפרטי אירוע הדריסה. סבורני, כי אין באירוע זה, כשלעצמו, כדי לבסס את טענת העלילה. זאת, בשונה מהטענות בדבר אי-העלאתן של עבירות המין על ידי המתלוננות בעת חקירתן ביחס לאירוע הדריסה, להן אדרש בהמשך.

23. הנה כי כן, איני מקבל את טענת המערער בדבר העלילה שנרקמה כביכול כנגדו מצידה של האם. לצד טענת העלילה, מעלה המערער מספר טענות נוספות ביחס למהימנותן של המתלוננות. ראשית, טוען המערער שורה של טענות שעניינן התנהגותן של המתלוננות. כך, טוען המערער כי לאחר חשיפת מעשיו הנטענים, חייהן של המתלוננות "עולים על מסלול תקין ומושלם בכל אלמנט בחייהם, וזה כשלעצמו בלתי מתקבל על הדעת בלשון המעטה". עוד נטען, כי "התנהגותה של א' עובר להגשת התלונה ולאחריה אינה מתיישבת עם היותה קורבן. היא מדברת לאביה בצעקות ובהתנשאות, אינה חוששת לאיים עליו". ואף "אינה מרגישה לא בנוח לשוחח עמו על

דברים אישיים". בכלל זה, מטעים המערער כי א' הטיחה בו כי אם יפחית את גובה המזונות לא תכיר בו כאביה. לבסוף, בדיון שנערך לפנינו, חזרה באת-כוח המערער מספר פעמים על טענתה ביחס ל-ל', כי "אין מצב שהיא לא ידעה איך קוראים לאיבר מינה". זאת, נוכח העובדה כי ל' כינתה את איבר מינה "הצד השני של הטוסיק".

שנית, טוען המערער כי על אף המעשים שלטענת א' בוצעו בה, הרי שהיא "נשארה בתולה" ללא כל ממצא פתולוגי. בכך, מכוון המערער לחוות הדעת של ד"ר ריקרדו נחמן מהמכון לרפואה משפטית – שהוגשה מטעם המערער – אודות הבדיקה הגופנית שערך ל-א'. בחוות הדעת, נקבע כי אין סימני חבלה, טרייה או ישנה, בקרום הבתולין. עוד טוען המערער, כי בעדותה לפני בית המשפט המחוזי שללה א' כי המערער החדיר את אצבעותיו לפי הטבעת שלה. בניגוד לכך, העיד ד"ר ריקרדו כי א' סיפרה לו כי המערער החדיר את אצבעותיו כאמור וכי עקב כך אף בדק את פי הטבעת שלה. שלישית, טוען המערער כי חוקרת הילדים לא ידעה אודות חקירתה הקודמת של ל' וממילא נמנעה מלשאול את ל' שאלות קריטיות, אשר בהעדרן "קיים קושי של ממש להגיע למסקנת אמת משפטית". דינן של טענות אלה להידחות.

24. הלכה ידועה היא, כי אין לבחון בדיעבד חוסר "סבירות" בהתנהגותה של מתלוננת בעבירות מין, ולהסיק מכך כי היא איננה דוברת אמת. אף אם התנהגות מסויימת של מתלוננת עלולה להיראות לא הגיונית ולא רציונאלית, יש לנקוט משנה זהירות בבואנו לבחון התנהגות זו בחוכמה שלאחר מעשה [ראו, למשל: ע"פ 599/02 פרי נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (לא פורסם, [פורסם בנבו], 22.5.2003); ע"פ 3873/08 אטיאס נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 98 והאסמכתאות שם (6.9.2010)]. משכך, אין לקבל את טענות המערער אודות האופן שבו התנהגות כזו או אחרת של א' "אינה מתיישבת עם היותה קורבן". למעלה מן הצורך יוער, כי אף לגופו של עניין סיפקה א' תשובות סבירות ומתקבלות על הדעת להתנהגויותיה. כך, הסבירה כי היא ואחיה יזמו עם המערער שיחה על מנת שיעלה את תשלום המזונות, וכי כשהלה סירב, הטיחה בו כי לא תראה בו כאבא שלה, והסבירה כי: "אמרתי את זה כי הוא בעצם לא, הוא לא מתפקד כאבא, למה שאני אראה בו כאבא שלי? הוא לא תומך בי כלכלית, הוא לא תומך בי נפשית. בנוסף לזה הוא גם מתעלל בי [...] הוא לא ממלא את תפקידו כאבא, למה שאני אראה בו אבא שלי?" (עמ' 60 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 116). עוד הסבירה א', כי לאחר שהמערער עזב את הבית "יש יותר רוגע. אין את כל האנרגיה השלילית הזאת של הריבים של אימא ואבא, ושל המתח. אין את זה, כאילו" (עמ' 59 לפרוטוקול). ודוק, בניגוד לטענת המערער לפיה "באורח פלא" השתפר המצב בבית

מרגע הגשת התלונה ומעצרו, הרי ש-א' מתארת בצורה אותנטית כיצד עזיבתו את הבית – לאחר אירוע הדריסה – היא שהביאה לשינוי החיובי.

25. אשר לחוות דעתו של ד"ר ריקרדו; הרי שהוא עצמו קבע, בסיכום חוות הדעת, כי "לא ניתן לשלול או לאשש את עיקרי התלונה" (נ/12), כיוון שהשפעה הורמונלית על קרום הבתולין גורמת לגמישותו. זאת ועוד, בעדותו בבית המשפט המחוזי הסביר ד"ר ריקרדו כי כאשר הוא מקבל דיווח מנבדקת – ובמקרה דנן, מ-א' – הוא עורך לעצמו רישום ללא הקלטה. לגבי שיחתו עם א', ציין כי לא בהכרח השתמשה א' בביטוי "פות" או "פי הטבעת" אלא ייתכן שעשתה שימוש במילים אחרות, אותן אינו זוכר (ראו, למשל: עמ' 1391, 1392 ו-1393 לפרוטוקול). עוד השיב ד"ר ריקרדו לגבי האפשרות שרישומיו אינם נכונים: "לשאלתך, אם אני יכול להגיד לביהמ"ש שהדברים שאני רושם אין אפשרות שהם לא נכונים, אני משיב – שתשובתי כן, אני בנאדם, כפי שהיא בנאדם. אני לא יכול לדבר על מאה אחוז" (עמ' 1394 לפרוטוקול). הנה כי כן, אין ספק כי אין בחוות דעתו של ד"ר ריקרדו ובעדותו ביחס לאמרותיה של א', כשלעצמן, כדי לערער על מהימנותה.

26. ולבסוף, בית המשפט המחוזי נדרש לטענה בדבר ידיעתה של חוקרת הילדים אודות חקירתה הקודמת של ל', והטעים כי היה מונח לפניה סיכום של אותה החקירה. בסיכומו של דבר, קבע בית המשפט כי חקירתה של ל' (בתיק דנן) לא נפגעה. זאת, בין היתר, כיוון שסיכום החקירה הקודמת מפורט מאד; כי אירוע הדריסה עצמו – ש-ל' כלל לא הייתה עדה לו – אינו רלבנטי לחקירת הפגיעה המינית בה; וכי הנתון החשוב שיש לו השלכה על טענות המערער – דהיינו, עמדתה של ל' ביחס לסכסוך בין הוריה – היה מצוי לפני חוקרת הילדים, ואף עלה בחקירתה של ל'. הנה כי כן, בטענות המערער בסוגיה זו אין כל חדש. בית המשפט נדרש לטענות אלה בכובד ראש, ושוכנעתי כי מסקנתו של בית המשפט נכונה. בשולי הדברים יוער, כי בית המשפט אף נדרש לטענת המערער, לפיה לא ייתכן שילדה בגילה של ל' לא תדע כיצד יש לכנות את איבר מינה. כפי שציין בית המשפט, הכינוי בו השתמשה ל' לאיבר מינה – "הצד השני של הטוסיק" – לא רק שאינו פוגם במהימנותה, אלא דווקא מחזקה. שהרי, אילו הייתה ל' ממציאה את התלונה, סביר להניח שהייתה מגיעה לחקירתה עם מילים מוכנות מראש והייתה יודעת מהו הכינוי "הנכון" של איבר מינה.

כבישת עדות של קרבנות עבירות מין

27. המערער טוען לעניין כבישת העדות מצד המתלוננות שתי טענות מרכזיות. עניינה של הטענה הראשונה, בחקירתן של המתלוננות בשנת 2012 בגין אירוע הדריסה. בחקירות אלה, לא מסרו המתלוננות דבר אודות עבירות המין שביצע בהן המערער, הגם שדיברו בו סרה. לטענת המערער, "לא ניתן לקבל טענה כי חששו מהמשטרה, או חשו בושה או אשמה או חוסר נוחות נוכח מהות האינפורמציה העולה מדברי הקטינות בתיק הדריסה". עניינה של הטענה השניה, בעיתוי הגשת התלונה במשטרה, בו ביום שבו נשלח מכתב מטעמו של המערער שבו איים כי יכריז על ל' כ"מורדת". דינן של טענות אלה להידחות.

28. בית משפט זה עמד לא אחת, על כך שאין בכבישת עדות מצד נפגעי תקיפה מינית, כשלעצמה, כדי לפגוע במהימנותה של העדות. עוד הודגש במקומות רבים, כי ההסברים והסיבות לכבישת העדות יכולים להיות רבים ומגוונים, ואין זה חריג כי כבישת עדות בעבירות מין אף תימשך שנים רבות [ראו, למשל: ע"פ 3372/11 קצב נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 128 לפסק דינה של השופטת (כתוארה אז) מ' נאור והאסמכתאות שם (10.11.2011)]. יפים לעניין זה, דבריו של השופט (כתוארו אז) מ' חשין, באשר לקושי של קורבנות עבירות מין לחשוף את צלקותיהם:

> "הגשת תלונה וכל הבא לאחריה כרוכים בנכונות להיחשף ולשתף זרים בתחושות של פגיעה וכאב, ויש בה אף מעין-היתר לרשויות החקירה ולבית-המשפט לחדור אל תחומי פרטיותה של המתלוננת. לעתים מדמים ניסיון כואב וקשה זה ל"אונס שני", והניסיון מלמד כי יש שמתלוננת קורסת על דוכן העדים. בהגשתה של תלונה אפוא נוטלת מתלוננת על עצמה סיכון לא קטן של פגיעה נפשית, ולא אחת עדים אנו לרגשי נוחם שחשה מתלוננת על עצם הגשת התלונה ולנטייתה להאשים את עצמה במעשה שנעשה" [רע"פ 5877/99 יאנוס נ' מדינת ישראל, פ"ד נט(2) 97, 117-118 (2004)].

29. דברים אלו נכונים אף ביתר שאת בתיקים שעניינם עבירות מין שבוצעו בקטינים, ובפרט במקרים בהם אחד מבני המשפחה ניצל את החממה המשפחתית והשתמש בקטין לסיפוק צרכיו המיניים המעוותים. בע"פ 1523/05 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] (2.3.2006) נקבע לעניין זה כי:

> "במקרים אלה קורה פעמים רבות שהקטין או הקטינה מחשים ואינם מספרים על שאירע להם, אם מחמת הפחד והבושה, אם מכיוון שאוימו על ידי מבצע העבירה כי יבולע להם אם יספרו על הדברים, אם מכיוון שאינם

> מבינים עד תום את הפסול שבמעשים ואם מכיוון שאין להם אל מי לפנות, בעיקר כאשר הסכנה האורבת להם היא מבית. רק לאחר שנים, כאשר מבינים הקטין או הקטינה שבגרו את משמעות המעשים שבוצעו בהם, רק לאחר שאזרו עוז בנפשם להגיש תלונה נגד העבריין, רק אז נשמעת גרסתם בפעם הראשונה" [פסקה 65 לפסק דינה של השופטת ע' ארבל].

במקום אחר, הדגשתי אף אני את מנגנוני ההדחקה האופייניים לעבירות כגון דא, ואת חששה של נפגעת העבירה כי חשיפת העבירה עלולה להביא לפירוקו של התא המשפחתי [ראו: ע"פ 420/09 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 73 (23.11.2009), וראו גם: לימור עציוני גילוי עריות 155-156, 160-161 (2009)].

30. בית המשפט המחוזי היטיב לתאר את נסיבות חשיפת עבירות המין שביצע המערער, בקובעו כי:

> "חשיפת התלונה התרחשה בנקודת שבר מבחינת א', שעד היוודע לה דבר הפגיעה באחותה, היא לא הגישה תלונה הן בשל כך שרצתה להמשיך בשגרת חייה, והן בשל איומיו של הנאשם [המערער – י.ד.] לפגוע באחותה. הסברה האותנטי של א', שבו מצאתי סימני אמת רבים, הוא משכנע ומשקף היטב את נסיבות חשיפת הפגיעה והגשת התלונה" (עמ' 127 להכרעת הדין).

עוד דחה בית המשפט המחוזי את טענת המערער, לפיה עיתוי הגשת התלונה נעוץ במכתב שנשלח מטעמו, ואימץ את טענתה של א' כי כלל לא ידעה על המכתב וממילא נהיר כי לא זהו ההסבר לעיתוי הגשת התלונה.

31. קביעות אלה של בית המשפט המחוזי מקובלות עלי. במקרה דנן, ישנן נסיבות מובהקות לכבישת התלונה מצד המתלוננות. המתלוננות היו קטינות רכות בשנים כאשר ביצע בהן המערער את מעשיו, אשר נמשכו מספר לא מבוטל של שנים תוך ניצול לרעה של התא המשפחתי. כל אחת מהמתלוננות הסבירה, בדרכה שלה, כיצד חששה לחשוף את הפרשה.

בעדותה, תיארה א' בהרחבה את השתלשלות העניינים שהובילה להגשת התלונה ולחשיפת מעשיו של המערער. כך, סיפרה א' כי המערער איים עליה כי אם תספר על מעשיו הוא יפגע באחותה הקטנה (ראו, למשל: עמ' 22 לפרוטוקול). עוד הסבירה א' מדוע בהודעתה במשטרה – במסגרת חקירת אירוע הדריסה בשנת 2012 – נמנעה מלחשוף את עבירות המין שביצע בה המערער:

"ש: למה אז, את ישבת מול חוקר בעצם במשטרה, למה לא סיפרת אז את כל מה שקרה?

ת: אני לא סיפרתי כי אני לא ידעתי מה המצב, ואם אבא היה חוזר הביתה?

ש: ו?

ת: אם אבא, יכול להיות שאבא היה חוזר הביתה,

ש: הבנתי.

ת: מהבית חולים, והיה מגלה שסיפרתי, ואימא במעצר, אז, מה יקרה לי?" (עמ' 54 לפרוטוקול. וראו גם: עמ' 94 ו-96).

א' המשיכה ותיארה כי כלל לא התכוונה להגיש את התלונה, אך כי התרחשה "נקודת מפנה" כאשר התחוור לה כי המערער פגע גם ב-ל' (ראו, למשל: עמ' 108-109 לפרוטוקול). גילוי זה, בא בעקבות שאלותיה החוזרות ונשנות של האם את א' מדוע איננה מוכנה להיפגש עם המערער (ראו, למשל: עמ' 208 ו-220-221 לפרוטוקול). התנהגות זו של ל' אף עוררה את תשומת ליבה של א' עצמה (ראו, למשל: עמ' 34 לפרוטוקול). במקום אחד, תיארה א' את אותה "נקודת מפנה", באופן הבא:

"ש: חושדת שהוא, שמה?

ת: שיכול להיות שהוא גם עשה את זה לאחותי.

ש: והפעם הראשונה שחשדת זה עם זה (כך במקור – י.ד.) שהיא לא רצתה לדבר איתו.

ת: כן. שהיא לא רצתה לדבר איתו, היא לא, היא לא רצתה להיפגש איתו, לא רצתה לבוא למפגשים.

[...]

ת: אז כשחשדתי לא עשיתי כלום, כאילו זה נשאר במחשבה הזאתי [כך במקור – י.ד.] איתי, עד ש, אהה, אני זוכרת שבשבועות, אהה, עליתי, בבית, ו, היה איזה משהו שעשה לי נורה אדומה, שאמרתי כאילו, בטוח כאילו אני כמעט בטוחה ש, שגם היא עברה את זה, והיינו ליד החדר שלה, בקומה שנייה, ובעצם באתי אליה ואמרתי לה, אהה, ל' תקשיבי, אהה, אבא היה, אהה, נוגע בי. לא נכנסתי לפרטים.

ש: כן. ברור.

> ת: אמם, ואז אהה, היא אמרה לי, אהה, 'כן גם בי'" (עמ' 43-44 לפרוטוקול).

א' אף תיארה, בבכי, את תגובתה לתגלית זו:

> "אני, אהה, זה היה לי קשה לשמוע על זה, היה לי עצוב לשמוע, כי בעצם אהה, אני לא סיפרתי לאף אחד מה שאבא עשה לי, כי אבא אמר שהוא לא יפגע בה. הוא אמר שאם אני אספר הוא יפגע בה, ואני לא סיפרתי, כמו שהוא אמר, ו, עכשיו אני מגלה שהוא כן פגע בה, למרות שלא סיפרתי" (עמ' 51 לפרוטוקול).

ביום הגשת התלונה, כך מתארת א', ניגשה אליה ל' וסיפרה כי האם לוחצת עליה ומבקשת הסבר לסירובה להיפגש עם המערער. או אז גמלה בליבה של א' ההחלטה כי עליהן לגשת למשטרה ולהגיש את התלונה (ראו, למשל: עמ' 45 ו-97-98 לפרוטוקול).

לאורך עדותה, הדגישה א' כי לא סיפרה לאם על הגשת התלונה – ומיניה וביה גם לא על עבירות המין של המערער – כיוון שדאגה לה:

> "אהה, אני הבנתי שנורא קשה לה, עד עכשיו קשה לה, אהה, היא, היא כאילו עושה מעל ומעבר, היא גם אהה, מטפלת בבית ומחזיקה אותו, מנקה, שוטפת, מבשלת, וגם מפרנסת, היא צריכה לקום מוקדם, והיא הייתה במעצר, והיה לה קשה, וכאילו, המצב הנפשי שלה כאילו אני פחדתי שברגע שאני אספר לה את זה, אז כאילו היא תקרוס, ו, לא רציתי להיות זו שתבשר לה את זה, אז אמרתי לה שאני לוקחת את אחותי ל, לשופינג ב[מקום מסויים – י.ד.], כי אנחנו היינו עושות את זה" (עמ' 45 לפרוטוקול, וראו גם: עמ' 129).

דאגה זו, אף הביאה לכך ש-א' לא רצתה להיות זו שתבשר לאם על עבירות המין, אלא קיוותה שהמשטרה היא זו שתעשה זאת (ראו, למשל: עמ' 47, 97 ו-210 לפרוטוקול). תמונה דומה אף עולה מחקירתה של ל', בה ציינה כי היא ו-א' לא רצו לספר לאם על מעשיו של המערער וכי לפני שהחוקרים סיפרו לה כלל לא ידעה עליהם (ראו, למשל: ת/3(1) עמ' 13; ת/4(1), עמ' 6). יתרה מכך, אף לאחר הגשת התלונה ומעצרו של המערער, נמנעה א' מלספר לאם לפרטי פרטים אודות מעשיו של המערער, כיוון שהאם עצמה לא הייתה מסוגלת לשמוע על כך "לעומק" (ראו, למשל: עמ' 13 לפרוטוקול). עוד מתארת א' כי למרות שהמערער כבר נמצא במעצר, היא עדיין מתביישת ולא רוצה שאנשים ידעו על מעשיו:

"ש: למה? למה את לא מספרת לאף אחד?

ת: כי זה, אני לא רוצה שיידעו, אני מתביישת בזה.

ש: כי את לא רוצה.

ת: הם הסתכלו עליי כאילו נפגעתי זה, אני לא רוצה ש,

ש: את לא רוצה שיהיה עלייך תגית או תווית.

ת: ייתנו לי יחס אהה, כן" (עמ' 49 לפרוטוקול. וראו גם: עמ' 51 ו-109).

כאמור לעיל (ראו: פסקה 20 וההפניות שם), א' אף הדגישה כי כלל לא ידעה על קיומו של המכתב שנשלח מטעם המערער ביום הגשת התלונה; וכן לא ידעה את פרטי הסכם הממון בין המערער לבין האם. משכך, יש לדחות את טענת המערער כי ההסבר לעיתוי הגשת התלונה טמון במכתב זה.

32. הנה כי כן, בעדותה הסבירה א' בהרחבה את שתיקתה לאורך השנים ואת הנסיבות שהובילו להגשת התלונה. על כן, יש לדחות את הטענה אודות כבישת עדותה. עוד יש לזכור כי גרסתה של האם – עליה עמדתי לעיל – תומכת אף היא בגרסתה של א'. כזכור, האם כלל לא ידעה על הגשת התלונה; הגיבה בזעזוע ובכאב רב כאשר גילתה על עבירות המין שביצע המערער במתלוננות; ואישרה כי הן לא ידעו על המכתב שנשלח מטעם המערער באותו היום. עוד יוער, כי האם סיפרה בעדותה שגם לאחר שנחשפה לכך שהמערער ביצע במתלוננות עבירות מין, לא הייתה מסוגלת לשמוע אודות פרטי העבירות (ראו, למשל: עמ' 431 לפרוטוקול); כי ניסתה לברר עם ל' מדוע היא לא מבקרת את המערער; וכי ל' ענתה לה כי אם תשאל אותה שוב היא לא תדבר איתה (ראו, למשל: עמ' 542 לפרוטוקול).

33. אף גרסתה של ל' עולה בקנה אחד עם גרסתה של א' ומספקת הסבר לכבישת העדות ולשיהוי בהגשת התלונה. בעדותה, ציינה חוקרת הילדים כי ל' אמנם לא נשאלה ישירות מדוע לא חשפה את מעשיו של המערער בחקירה משנת 2012, אך העריכה כי ל' לא הייתה בשלה לכך וכי רק לאחר שהמערער עזב את הבית חשה ל' בטחון לספר אודות הפגיעה בה (ראו, למשל: עמ' 739-740, 744 ו-751 לפרוטוקול). עוד תיארה חוקרת הילדים כי ל' סיפרה שהיא ו-א' החליטו שלא לספר לאם אודות הפגיעה, נוכח מצבה (ראו, למשל: עמ' 776 לפרוטוקול).

ואכן, מתמלול חקירתה של ל' עולה כי היא תיארה שההחלטה לפנות למשטרה התקבלה כאשר המתלוננות ידעו שהמערער כבר אינו מתגורר בבית והן חשו בטוחות

להגיש את התלונה (ראו, למשל: ת/3(1), עמ' 6-7). עוד סיפרה ל' כי גם כאשר אימה ואחותה שאלו אותה מדוע היא אינה רוצה לראות את המערער, לא רצתה לספר להם. זאת, נוכח חששה כי המערער יגרום לכלבה שלה להידרס וכן יפגע באחותה (ראו, למשל: ת/3(1), עמ' 6 ו-13).

34. נוכח כל האמור, שוכנעתי כי אין כל הצדקה להתערב בהכרעת דינו של בית המשפט המחוזי. משזו מסקנתי, אעבור עתה לבחינת טענות המערער כנגד העונש שהושת עליו.

הערעור על גזר הדין

35. במעשיו המחרידים פגע המערער קשות בשתי בנותיו לשם סיפוק תאוותו המינית, תוך אדישות לנזק החמור והמתמשך שהסב להן וניצול משווע של חוסר האונים שלהן כבנות קטינות אל מול אביהן. כזכור, תסקיר נפגעות העבירה פירט את הנזק שנגרם לשתי המתלוננות כמו גם למשפחה כולה, תוך שקבע כי עומדת בפניהן דרך ארוכה לשיקום וריפוי. אין, ולא יכול להיות, צל צילו של ספק כי יש לגזור על המערער עונש חמור, שיש בו כדי להלום את חומרת מעשיו ותוצאתם הקשה ואף להעביר מסר ברור וחד כי כל מי שמנצל את חולשתם ופגיעותם של קטינים ייענש על כך בחומרה. ראוי הוא, וראויים אחרים שכמותו, לשבת שנים ארוכות מאד מאחורי סורג ובריח.

36. עם זאת, עודנו מחויבים לעקרון אחידות הענישה. אף המעשים הזוועתיים ביותר צריכים להשתלב במתחם הענישה וברף הענישה המקובל. הענישה אמנם איננה מתמטית, ולרוב ערכאת הערעור נוטה שלא להתערב בעונש שהטילה הערכאה הדיונית. למרות זאת, גם השפל שבפושעים זכאי לכך שעונשו לא יסטה במידה חריגה מן הענישה הידועה והמוכרת [ראו, למשל: ע"פ 6602/13 פלוני נ' מדינת ישראל, [פורסם בנבו] פסקה 18 והאסמכתאות שם (11.5.2015) (להלן: ע"פ 6602/13)]. לאחר עיון במדיניות הענישה הנוהגת במקרים הדומים למקרה דנן, סבורני – לא בלי התלבטות – כי יש מקום להקלה מסוימת בעונשו של המערער.

בע"פ 7004/09 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (17.7.2012) הוטלו על המערער – אשר הורשע בביצוע עבירות מין בשתי בנותיו החורגות, מספר רב של פעמים ובמשך תקופה ארוכה – 24 שנות מאסר. בית משפט זה הותיר עונש זה על כנו. בע"פ 8039/12 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (30.6.2014) הורשע המערער בעבירות של אינוס של שתי בנותיו במשך שנים רבות ובביצוע מעשים מגונים בבתו

השלישית. בית המשפט זה דחה את ערעורו על 25 שנות המאסר שהוטלו עליו. יוער כי לעומת המקרה דנן, בע"פ 8039/12 הנ"ל בוצעו העבירות כלפי שלוש בנותיו הקטינות של המערער, אך מאידך המערער הורשע עקב הודאתו במסגרת הסדר טיעון, ובכך חסך את ניהול הליך ההוכחות.

בע"פ 6602/13 הורשע המערער במאות עבירות מין שביצע בבתו החורגת לאורך כשבע שנים, שהחלו עת הייתה כבת שש, והוטלו עליו 28 שנות מאסר. בית משפט זה הפחית את העונש והעמידו על 24 שנות מאסר, נוכח עקרון אחידות הענישה. אף בע"פ 7951/12 פלוני נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו] (7.4.2014) הפחית בית משפט זה את עונשו של המערער מ-32 ל-26 שנות מאסר, תוך שהדגיש את חשיבותו של עקרון אחידות הענישה. במקרה זה, הורשע המערער בשורה ארוכה של עבירות מין שביצע כמעט מדי יום בבתו שטרם מלאו לה 14 שנים. תדירותן ומספרן של עבירות המין בשני מקרים אלו היה גבוה מתדירותן וממספרן של העבירות במקרה דנן, אך מאידך בשני המקרים הודה המערער במיוחס לו, ובכך חסך את עדותן של קורבנות עבירות המין. בנוסף, במקרה דנן עבירות המין של המערער בוצעו כלפי שתי בנותיו.

37. סוף דבר, מבלי להקל כהוא זה מחומרתם של מעשיו המזוויעים והמרושעים של המערער ומהנזק הבלתי הפיך שגרם לשתי בנותיו, סבורני כי נוכח עקרון אחידות הענישה יש להקל הקלת מה בעונש המאסר בפועל שהוטל עליו ולהעמידו על 25 שנים, וכך אציע לחבריי לעשות.

ש ו פ ט

השופט ע' פוגלמן:

אני מסכים.

ש ו פ ט

השופט מ' מזוז:

אני מסכים.

ש ו פ ט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט י' דנציגר.

ניתן היום, ה' באב התשע"ו (9.8.2016).

ש ו פ ט **ש ו פ ט** **ש ו פ ט**

_____
העותק כפוף לשינויי עריכה וניסוח. 15055850_W06.doc חכ/
מרכז מידע, טל' 077-2703333 ; אתר אינטרנט, www.court.gov.il

י' דנציגר 54678313-5585/15

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן